

Said Nursî'de Ölüm Sonrası Yeniden Diriliş

Nezip KISTIR

© Copyright 2020

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığının bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-258-992-2

Kitap Adı

Said Nursi'de Ölüm Sonrası Yeniden Diriliş

Yazar

Nezip KISTIR

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Sonçağ Matbaacılık

Bisac Code

REL037060

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Kelâm ilmi genelde İslâm'ın özelde inanç esaslarının tespit, temellendirme ve savunuculuğunu üstlenmiştir. Kelâm ilmi geliştirmiş olduğu yöntemi, günün ihtiyaçlarına göre bir takım yenilikler ile birlikte günümüze kadar ulaştırmıştır.

İnceleme konusu yaptığımız Risâle-i Nur Külliyyatı çağımıza yakın bir zamanda kaleme alınmış eserleri ihtiva etmektedir. Bu eserler birer kelâm eseri olmamakla beraber inanç esasları yoğun olarak ele alınan risâlelerdir. Böylelikle kelâmî yönü ağır basan eserler olarak değerlendirilebilir.

Said Nursî, hayatın tamamını kapsayan bir batılılaşmaya karşı çıkmış ve çözümün sadece İslâm'a sınıksız tutunmak sûretiyle gerçekleşebileceğini beyan etmiştir. Yaşadığı dönemde ortaya çıkan İslâm karşıtı akımlara karşı İslâm'ın temel prensiplerini savunup onların iddialarının tutarsızlıklarını ortaya koymaya çalışmıştır. Böylece İslâm'ın temel prensiplerinden ödün vermeyen bir toplum oluşmasını temenni etmiştir.

Eserlerinde ağır ve ağıdalı bir dil kullanan Said Nursî ilerleyen dönemlerinde bu dilini biraz olsun sadeleştirmiştir. Lakin ağır ve uzun cümlelerden oluşan kendine has mana ve cümle düzenlerini hep korumuştur. Ayrıca eserlerinde kendisini genellikle “Eski Said” ve “Yeni Said” olarak tanımlayarak bazı görüşlerinin eskisi gibi olmadığını okuyucularına beyan etmiştir.

Bizim inceleme alanımız olan haşir (tekrar diriltirme) “Sözler” kitabında ayrıntılı bir şekilde ve toplu olarak incelenmiştir. Şualar, Lem'alar, İşârâtü'l-i'câz, Asây-ı Musa, Mesnevî-i Nuriye, Mektubat ve diğer kitaplarında da haşre değinmiş lakin bir kısmında tekrar ederek bir kısmında da tekrarı genişleterek Onuncu

Söz olan haşir bahsine destek vermiştir. Haşri ispat ederken gerek akli gerek nakli delilleri sıklıkla kullanarak muhataplarının akıllarına hitap etmeyi ve de iman edenlerin kalplerini mutmain etmeyi hedeflemiştir. Aynı zamanda anlaşılmasını kolaylaştırmak için temsillere sıklıkla yer vermiştir.

Said Nursî ve yazmış olduğu eserler hakkında bazı akademik çalışmaların olduğunu biliyoruz. Fakat onun “haşir” konusunda yani ölüm sonrası, âhiret hayatı için tekrar dirilmenin neliği konusunda müstakil bir çalışmanın olmaması bizi böyle bir çalışmaya sevk etti. Bu çalışmayı yaparken onun ele aldığı meseleleri eleştiri ve değerlendirme süzgecinden geçirerek ortaya koymaya çalıştık.

Bu tezi hazırlarken Said Nursî'nin kendi eserlerini temel aldık, zaman zaman da ilgili olan diğer kaynaklara müracaat ettik. Mümkün olduğu kadar objektiflik prensibine bağlı kalmaya çalıştık, yerinde eleştiri ve değerlendirmelerle incelememizi tamamladık.

Araştırma konusu olarak “Said Nursî’de Ölüm Sonrası Yeniden Diriliş” adlı konuyu seçmemizin temel amacı, ilâhî dinlere ve bu dinlerin inanç esaslarına karşı son dönemlerde artan inkârcı tutumlardır. Özellikle Ateizm ve Deizm’in söylemlerinin yüksek sesle dillendirildiği son dönemlerde bu tür akli ve nakli delillerle inanç esaslarının yeniden gündeme getirilmesi bir ihtiyaç olmuştur. Said Nursî'nin risâleler vasıtasıyla insanlara asıl vermek istediği Allah'ın (celle celaluhu) varlığı ve âhiretin varlığının ispatıdır. Haşir konusu da genelde bu bağlamda değinilen bir konudur. Bu nedenle haşir ile ilgili görüşler çok dağınık bir haldedir. Sürekli âhiretin varlığı ve Allah'ın (celle celaluhu) varlığı ile ilişkilendirilmektedir. Bizde çalışmamızda yer yer bu bağlamda konuyu işlemeye çalıştık.

Giriş ve iki bölüm olarak üç kısımdan oluşan bu çalışmamızın, giriş bölümünde haşır, neşir, mahşer, ba's ve acbü-'z-zeneb kavramları ile beraber Risâle-i Nur'daki üslûp hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde Risâle-i Nur'u inceledikten sonra Said Nursî'nin ispatları kısımlara bölünmüş ve haşrin imkânı başlıklar halinde incelenmiştir. Bu bölümde haşrin aklî ve naklî delillerine yer verilmiştir. İkinci bölümde ise haşrin mahiyeti hakkında bilgi verilmiştir.

Bu çalışmada izlediğimiz yol ise şöyledir: Said Nursî, eserlerinde incelediği konuları sistematik olarak incelememiştir. İncelediği konuları, anlatımını yaptığı bahislerin içerisine serpiştirmiştir. İşlediği konular tekrar ediyor gibi gözüксе de farklı deliller için yeniden ele aldığından tekrar etmiştir. Biz de bu tekrarları ilgili başlıklar altında inceledik ve sistematik olmayan delilleri ayrı başlıklar halinde toplayıp belli bir sistematik düzen içerisinde incelemeye çalıştık. Bahsetmiş olduğu delilleri eleştirel bir süzgeçten geçirmek sûretiyle inceleyip anlaşılmasını sağlamaya çalıştık.

Bir yüksek lisans tezi olarak hazırladığımız bu çalışmada danışmanlığımı yürüten ve her türlü fikir ve düşüncesini benimle paylaşan danışman hocam, Doç. Dr. Mustafa BOZKURT ve yine düşüncelerinden istifade ettiğim Prof. Dr. Hulûsi ARSLAN hocalarıma teşekkür ederim. Ek olarak her yardım talebinde bulunduğumda yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Hüseyin Hüsni KOYUNOĞLU hocam ile tezin yazım ve imla kurallarının incelenmesi konusunda yoğun çaba sarf eden Muhammed Önal YAĞIR'a teşekkür ederim.

Başarıya ulaşmak ancak Allah'ın (celle celaluhu) yardımıyla mümkündür.

Nezip KISTIR

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
1. Araştırmanın Temel Kavramları	1
1.1. Haşır	1
1.2. Neşir	5
1.3. Mahşer	6
1.4. Ba's	7
1.5. Acbü'z-zeneb	9
2. Risâle-i Nur'daki Üslûp	10
2.1. Dil açısından	10
2.2. Yöntem Açısından	11

BİRİNCİ BÖLÜM

Haşrin İmkânı	17
1. Aklî Deliller	19
1.1. Devamlılık Delili.....	29
1.2. Sınırlılık Delili.....	34
1.3. Allah'ın (celle celaluhu) İsimleri ve Sıfatları Üzerinden Getirilen Deliller	41
1.3.1. Rubûbiyet ve Merhamet.....	43
1.3.2. Adl.....	46
1.3.3. Cevâd ve Cemîl	51
1.3.4. Hafız ve Rakîb	53
1.3.5. Vahdâniyet ve Kudret	55
1.3.6. Cemîl, Celil ve Bâkî	61
1.3.7. Hay, Kayyûm, Muhyî ve Mümît.....	63
1.3.8. Rahmân ve Rahîm	65
1.4. Gaye ve Nizam Delili.....	67

1.4.1. Bahar Üzerinden	68
1.4.2. Düzen Üzerinden.....	70
1.5. Psikolojik Deliller	73
1.5.1. Ölüm Üzerinden	74
1.5.2. Sonsuzluk Üzerinden	77
1.5.3. Sevgi Üzerinden	79
2. Nakli Deliller.....	80
2.1. İlk Yaratılışın Dirilişe Delil Oluşu	84
2.2. Tabiatın Canlanmasının Dirilişe Delil Oluşu	87
2.3. Değişimin ve Kıyâmetin Dirilişe Delil Oluşu	91

İKİNCİ BÖLÜM

Haşrin Mahiyeti.....	99
1. Haşr-i Ruhânî.....	99
2. Haşr-i Cismanî.....	102
3. Hayvanların Diriltilmesi.....	116
Sonuç.....	119
Kaynakça.....	125
Özgeçmiş	129

İnsanlar uykudadır, ölünce uyanırlar.

Hz. Muhammed (s.a.v.)

KAYNAKÇA

- Abdurrahman b. Muhammed Ebû Zeyd Veliyyüddîn İbn Haldûn. *Mukaddime*. Ed. Süleyman Uludağ. 2 Cilt. İstanbul: Dergah Yayınları, 1983.
- Aktaş, Mehmet. *Kemalpaşazâde'nin Zihni Varlık Risalesi: Tahkik ve Değerlendirme*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2014.
- Alper, Ömer Mahir. "İbn Sînâ ve İbn Sînâ Okulu". *İslâm Felsefesi Tarih ve Problemler*. Ed. M. Cüneyt Kara. 251-283. Ankara: İsam Yayınları, 2016.
- Aslan, Harun. *Fahreddin Râzî'de Diriliş ve Haşr*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, 2017.
- Aslan, Hulusi - Bozkurt, Mustafa. *Sistematik Kelam*. Malatya: TDV Yayınları, 2018.
- Avcı, Casim. "İslâm Öncesi Arabistan ve Araplarda Dinî, Sosyo-Kültürel Hayat". *İlk Dönem İslâm Tarihi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2015.
- Bakkal, Ali. "Bediüzzaman Said Nursî'nin Hadisleri Yorumlama Metodu". *Hadis Özel Sayısı*. 4 (2017).
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Büyük İslam İlmihali*. İstanbul: Yasin Yayınevi, 2015.
- Bulut, Halil İbrahim. *İslam Mezhepleri Tarihi*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2016.
- Cemaluddîn Muhammed b. Mukrim İbn Manzûr. "be-a-se". *Lisânu'l-Arab*. Beyrut: Dâru Sâdir, 1990.
- Cemaluddîn Muhammed b. Mukrim İbn Manzûr. "ha-şe-re". *Lisânu'l-Arab*. Beyrut: Dâru Sâdir, 1990.
- Cemaluddîn Muhammed b. Mukrim İbn Manzûr. "ne-şe-re". *Lisânu'l-Arab*. Beyrut: Dâru Sâdir, 1990.
- Dikmen, Mehmet. *Esmâ'ül Hüsnâ ve Hayatımıza Yansımaları*. İstanbul: Cihan Yayınları, 2014.
- Doğan, Muhammed. *Yirmi Beşinci Mektub Yâsin Sûresi'nin Tefsiri*. İstanbul: Semendel Yayınları, 2016.
- Doğan, Muhammed Ali. *Onuncu Söz Haşır Risalesi*. İstanbul: Tahşiye Yayınları, 2011.
- Ebû Mansûr el-Mâtürîdî. *Te'vilâtü'l Kur'ân Tercümesi*. Ed. Yusuf Şevki Yavuz. Trc. Bekir Topaloğlu. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2015.
- Ebû Mansûr el-Mâtürîdî. *Te'vilâtü'l Kur'ân Tercümesi*. Ed. Yusuf Şevki Yavuz. Trc. Kemal Sandıkçı. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2016.

- Erdem, Hüsameddin. "Deizm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Erkol, Ahmet. "Seýfuddin Amidi'ye Göre Cismani Haşır". *İlahiyat Fakültesi Dergisi 2* (2000).
- Fatiş, Emrullah. "Gazâlî ve İbn Sinâ'nın Cismani Haşre Yaklaşımı". *Kelam Araştırmaları 12/2* (2014): 147-170.
- Fazlur Rahman. *Ana Konularıyla Kur'an*. Trc. Açıkgenç Alparslan. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016.
- Gazzâlî. *Tehâfütü'l-Felâsife*. Trc. Bekir Sadak. İstanbul: Ahsen Yayınları, 2002.
- Görgen, Salih. *Muhammed Hamdi Yazır'a Göre Ölüm ve Ölüm Sonrası Varoluş*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, 2010.
- Hitchcock, Mark. "Hıristiyanlıkta Ölümden Sonraki Hayat". Trc. Süleyman Turan. 2005. 297-314.
- Hücvirî. *Hakikat Bilgisi Keşfu'l-Mahcûb*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2010.
- "İlk Kim Buldu". *İlk Kim Buldu*. t.y. <http://www.ilkkimbuldu.com/parmak-izini-kim-buldu/>.
- İmam-ı Azam Ebu Hanife. *Fıkh-ı Ekber*. Trc. Mustafa Kasadar. İstanbul: Ravza Yayınları, 2015.
- Karaduman, Emrah. *Kur'an ve Sünnette Haşir ve Maşher*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, 2013.
- Kılavuz, A. Saim. *Ana Hatlarıyla İslam Akaidi ve Kelam'a Giriş*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2015.
- Kıstır, Nezip. *Ahlak'ın İhyası*. t.y.
- Koçar, Musa. *Eleştirel Açıdan Said Nursi'nin Kelâmî Görüşleri*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, 1999.
- Koytak, Nazlı Sinem. *7-11 Yaş Grubundaki Çocuklarda Ölüm Kavramı Ve Ölüm Kaygısının Araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2008.
- Köftüğü, Özlem. *Yetişkin Bireylerde Ölüm Kaygısı ve Dindarlık*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 2018.
- Küçükceranlar, Ömer. *Kur'an'a Göre İnkârcıların Haşir Sonrası İtiraf, Pişmanlık ve Yalvarış Dolu Hazin Tavırları*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2011.
- Muhammed Gazâlî. *İhyâ-u Ulûmi'd-Dîn*. Trc. Mehmet Müftüoğlu. 8 Cilt. İstanbul: Çelik Yayınevi, 2016.
- Muhammed Gazâlî. *İhyâ-u Ulûmi'd-Dîn*. Trc. Mehmet Müftüoğlu. 8 Cilt. İstanbul: Çelik Yayınevi, 2016.
- Muhammed Gazâlî. *Kimyâ-yı Saadet*. Trc. Ali Arslan. İstanbul: Merve Yayınları, 2014.

- Nüreddin es-Sábûnî. *Mâtürîdiyye Akaidi*. Trc. Bekir Topaloğlu. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2017.
- Özarслан, Selim. *Günümüz Kelâm İnanç Problemleri*. Ankara: Nobel Yayınları, 2016.
- Öztoprak, Mustafa. "Said Nursî'nin Peygamber Anlayışı Üzerine Bazı Mülahazalar". *Iğdır Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 8 Ekim (2016).
- Sa'duddîn Taftâzânî. *Şerhu'l-Akâid*. Trc. Süleyman Uludağ. İstanbul: Dergah Yayınları, 2010.
- Said Nursî. *Âsâr-ı Bedîiyye*. İstanbul: Envâr Neşriyat, 2017.
- Said Nursî. *Asâ-yı Musa*. İstanbul: Yeni Asya Neşriyat, 2006.
- Said Nursî. *Barla Lâhikası*. İstanbul: Yeni Asya Neşriyat, 2004.
- Said Nursî. *Emirdağ Lâhikası*. İstanbul: Yeni Asya Neşriyat, 2004.
- Said Nursî. *İman ve Küfür Muvazeneleri*. İstanbul: Zehra Yayıncılık, 2004.
- Said Nursî. *İşârâtü'l-İcâz*. İstanbul: Yeni Asya Neşriyat, 2004.
- Said Nursî. *Kastamonu Lâhikası*. İstanbul: Yeni Asya Neşriyat, 2000.
- Said Nursî. *Lem'alar*. İstanbul: Yeni Asya Neşriyat, 2002.
- Said Nursî. *Mektubat*. İstanbul: Yeni Asya Neşriyat, 1999.
- Said Nursî. *Mesnevi-i Nuriye*. Trc. Abdülmecid Nursî. İstanbul: rnk Neşriyat, 2015.
- Said Nursî. *Muhakemat*. İstanbul: Zehra Yayıncılık, 2003.
- Said Nursî. *Nur'un İlk Kapısı*. İstanbul: Envâr Neşriyat, 1991.
- Said Nursî. *Sikke-i Tasdik-i Gaybî*. İstanbul: Zehra Yayıncılık, 2002.
- Said Nursî. *Sözler*. İstanbul: Yeni Asya Neşriyat, 2006.
- Said Nursî. *Şuâlar*. İstanbul: Yeni Asya Neşriyat, 2004.
- Said Nursî. *Tarihçe-i Hayat*. İstanbul: Sözler Yayınevi, 1996.
- Sarıçam, İbrahim. "Hz. Peygamber Dönemi". *İslâm Tarihi*. Ed. Eyüp Baş. Ankara: Grafiker Yayınları, 2013.
- Sevimli, Cevat. *Kur'an'da Haşr Kavramı*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, 2006.
- Seyyid, Kutub. *Fizılâl-il Kur'an*. Trc. M. Emin Saraç - İ. Hakkı Şengüler - Bekir Karlığa. İstanbul: Hikmet Yayınları, 1986.
- Sharivkhan, Galimbek. *Kur'an'da Ölüm Sonrası ve Reeankarnasyon*. Selçuk Üniversitesi, 2010.
- "Sorularla Risale". *Sorularla Risale*. t.y. <https://sorularlarisale.com/cehennemde-azap-cekken-bir-insana-yok-olmak-ister-misin-denise-kabul-etmeyecek-mi-ustadin-yokluk>.
- "Sorularla Said Nursî". *Sorularla Said Nursî*. Erişim: 26 Aralık 2018. www.sorularlasaidnursi.com/risale-inur-gozuyle-hasir/.

- Şahin, İskender. *Kur'an-ı Kerim'de Diriliş*. Dokuz Eylül Üniversitesi, 2012.
- Şentürk, Lütfi - Yazıcı, Seyfettin. *Güncel Dinî Meseleler*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2013.
- Topaloğlu, Aydın. "Materyalizm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Topaloğlu, Bekir. "Hudûs". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18: 304-309. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Topaloğlu, Bekir. "Kıyâmet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Topaloğlu, Bekir - Çelebi, İlyas. "Acbü'z-Zeneb". *Kelam Terimleri Sözlüğü*. 13. Ankara: TDV Yayınları, 2017.
- Topaloğlu, Bekir - Çelebi, İlyas. "Ba's". *Kelam Terimleri Sözlüğü*. 42. Ankara: TDV Yayınları, 2017.
- Topaloğlu, Bekir - Çelebi, İlyas. "Haşir". *Kelam Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDV Yayınları, 2017.
- Toprak, Süleyman. "Haşir". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16: 416-417. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Tütün, Sevgi. *Kur'an'da Hayat ve Ölüm Kavramları*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2005.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Acbü'z-Zeneb". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1: 319. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Ba's". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5: 98. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Yeşilyurt, Temel. *Çağdaş İnanç Problemleri*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2017.
- Yıldız, Murat. *Dinî Hayat ile Ölüm Kaygısı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 1998.
- Yılmaz, Engin. *Said Nursî ve Elmalılı Hamdi Yazır'ın Âhiret Anlayışı*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, 2010.
- Yılmaz, Kâmil. *Tasavvuf ve Tarikâtlar*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2016.
- Yılmaz, Sema. *Çocukların Bilişsel ve Dini Gelişiminde Ölüm Olgusu*. Doktora Tezi, Ondokuzmayıs Üniversitesi, 2011.
- Yurdagür, Metin. *Ünlü Türk Kelâmcıları*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2017.